

Učiteljski Tovariš.

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Slov. in istrsko-hrvaškemu učiteljstvu. — Že zopet srebrna palica. — Kam plovemo? — Naše kričeče razmere. — Po učiteljskem shodu. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Splošna navodila v odvrčanje jetike. — P. n. voditeljem in učiteljem na obrtnonadaljevalnih šolah.

Iz „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Slov. in istrsko-hrvaškemu učiteljstvu!

Po sklepu upravnega odbora „Zaveze avstr. jugoslovanskih učit. društev“ v seji dne 8. aprila t. l. se bo vršila XV. glavna skupščina o Binkoštih dne 30. in 31. maja ter 1. junija t. l. v Brežicah z izletom v Zagreb.

Predlogi in predavanja za glavno skupščino, delegacije, eventualno sekcije se morajo prijaviti do 1. maja t. l. podpisanemu vodstvu, obenem naj se naznani dotični govornik.

Poslane teme in stavke razglasimo takoj, ko se nam vpošljejo.

Cenjene predsednike „Zavezinih“ društev prosimo, da skličejo nemudoma zborovanja svojih društev, pri katerih naj se volijo delegati v smislu § 7., lit. e) „Zavezinih“ pravil. Delegati naj se nam prijavijo vsaj do 15. maja t. l., da jih moremo priobčiti v oni št. „Učit. Tov.“, ki izide 20. maja. Izvolite delegate, ki se bodo glavne skupščine tudi res udeležili, da bo vsako društvo častno zastopano!

Društvene izkaze imajo gg. predsedniki že v rokah. Izvolite jih izpolniti in prav zanesljivo vrniti do maja t. l., da bo mogel tajnik izdelati svoje poročilo.

Gg. blagajnike „Zavezinih“ društev pa prosimo, da pošljejo „Zavezinemu“ blagajniku letni donesek do 15. maja, da bo mogel sestaviti svoj račun.

Čas do glavne skupščine je jako kratek, zato naj delujejo že sedaj vsa „Zavezina“ društva na to, da bo udeležba v Brežicah kar najmnogobrojnejša.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1903.

Drag. Česnik, tajnik.

L. Jelenc, predsednik.

Že zopet srebrna palica.

Ubogi učitelj-žurnalista ima večkrat sitno dolžnost, da mora seči nekoliko visoko in predrzno, da pokaže namene in želje izvoljencev v pravi luči. Izvoljencem to seveda ni po volji, in zato se tudi večkrat pripeti, da pade na ubogega učitelja-žurnalista hud pogled, ki naj bi ga ukrotil, ga napravil ponižnega in potrpežljivega, kakor smo bili — žalibog — predolgo slovenski učitelji. Ker pa slučajno in k veliki sreči čuva tudi ubogega učitelja-žurnalista člen 13. državnih osnovnih zakonov z dne 21. grudnia 1867. l., se upa tudi on tuintam zaostri pero, da se tako na eni strani priznava za svestnega državljana, na drugi strani pa — kar je mnogo važneje! — čuva pravice učiteljskega stanu, čuva ono svobodo, ki mu jo sicer daje državni šolski zakon, ki pa vzlic temu le še pohlevno sanja med nami.

Vsega tega takozvanega zbadanja in predrznega dviganja ujarmljenih naših vratov bi seveda ne bilo treba in bi nas tudi ne pritiskala k tlom ter nam ne jemala mirnega spanja mnogotera zamera, ki prihaja v našo skromnost od zgoraj dol, če bi bili gospodje na višavah zmernejši in previdnejši, pa ne tako zaverovani v čisto napačno mnenje, da smejo zato, ker so slučajno na višku, a mi tudi slučajno tik ob njihovih podplatih, vrtoglavit z nami, kakor se jim slučajno zazdi.

Ni še dolgo temu, kar smo posvetili srebrni palici ljubljanskega škofa v svojem listu primerno pozornost. Naši čitatelji se še nemara spominjajo tistega članka, saj so ga ponatisnili tudi nekateri drugi listi. („Laibacher Zeitung“ in „Slovenec“ seveda ne.) In kakor tudi nam brani naše pobožno srce, moramo vzlic temu napraviti zopet danes pred srebrno palico ljubljanskega škofa najponižnejši poklon. Saj bi ne bilo prav, da njegovih tajnih migljajev ne zve vse naše učiteljstvo, ker so vendarle namenjeni edino njemu — ali v prid ali v škodo, to ne bo težko razsoditi našim čitateljem.

Iz ljubljanske škofije so bila razposlana nekega dne pisma s tako-le vsebino:

Velečastitim gospodom dekanom ljubljanske škofije!

Naročam Vam, da na raznih dekanijskih shodih nastopna vprašanja pretresavate ter mi do Binkošti točen in utemeljen odgovor poslati blagovolite.

- 1.) Kateri §§ šolskega zakona naj bi se revidirali?
- 2.) Imate li kaj ugovorov proti sedanjemu šolskemu nadzorništvu?
- 3.) Kaj Vam obtežuje določitev obsega verskih vaj v šoli?
- 4.) Kako bi se mogel nauk v posvetnih predmetih postaviti na versko podlago?
- 5.) Vstrežajo li državno potrjene učne knjige zahtevi po versko-nravni vzgoji? Kaj naj bi se popravilo?
- 6.) Kako bi bilo mogoče poduk v posvetnih predmetih od cerkvene strani uspešno nadzorovati?
- 7.) Ali naj se dela na to, da je duhovni pastir eo ipso krajni šolski nadzornik?
- 8.) Kakšno mesto naj zavzema katehet v učiteljstvu?
- 9.) Kako bi se moglo opomoči nedostatkom vsled olajšav v obiskovanju šole?
- 10.) Kako naj se sodi o nedeljskih šolah?
- 11.) Ali naj se kazni v šoli postavno dopuščene izpolnijo?
- 12.) Kake pomanjkljivosti so se v škofiji pri ljudski šoli že pokazale? Kaj bi trebalo popraviti?
- 13.) Ali bi se mogel in v koliko pouk v verskem nauku poveriti gosp. učiteljem?
- 14.) Kaj nasvetujete za slučaj revizije šolskega zakona?
- 15.) Imate li še kake želje glede poprave in izboljšanja šolskega zakona?

Anton Bonaventura,
škof.

Tem globokim vprašanjem seveda ni treba pisati komentara. Obžalujemo samo to, da ni med njimi vprašanja, kako naj bi se izboljšalo naše gmotno stanje . . .

Ker je bilo izdano to pismo strogo tajno, je lahko mogoče, da ga bodo izkušali zatajiti. Toda naj ga stokrat zataje: kar je pisano, je pisano. Naše zveze so dandanes že take, da nam ne uidejo niti najstrožje tajnosti. Iznova pa se je v nas utrdila vera, da plava vedno nad nami srebrna palica, hoteč nas privedi v mrzlo svojo senco. Čujmo in molimo, da ne pademo v izkušnjo!

Kam plovemo?

Učiteljsko vprašanje na Kranjskem prihaja od dne do dne zagonetnejše. Po eni strani se zahteva od učiteljstva, da bodi v vsem svojem delovanju strogo na postavnem stališču, da skrbno pazi, da se ne pregreši niti z najmanjšim prestopkom proti tem in tem paragrafom, da se skrbno varuj vsega, kar bi zamoglo kaliti ugled učiteljskega stanu itd.

Po drugi strani se pa teptajo obče veljavni zakoni takorekoč z obema nogama. § 55. še ne omenjamo. Ta § tako ne eksistira za učiteljsko paro nikjer, ne na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem ali pa Primorskem, sploh v Avstriji ne. In tu velja pač prislovica: Kogar sovražijo bogovi, tega naredi učiteljem. Učitelj bodi idealen, živi ob idealih, a plačila pa ne pričakuj od posvetnjakov, temveč sprejmeš ga onkraj groba, kjer ni težav in nadlog.

Da se nastavljajo na enorazrednice, dvorazrednice in celo štirirazrednice le ženske učne osebe v kljub jasnosti dotičnih paragrafov, to velja. A da se pa nastavljajo popolnoma nesposobne osebe za učitelje in da se trpe na štirirazrednici v enem največjih mest oseb, ki niti izprašane niso, no, tu pa mora človeka miniti vsa potrpežljivost. In tu bi bilo dobro

obvestiti kakega državnega poslanca, da bi povprašal našega ministra, ako so mu znane kranjske šolske razmere. Kjer ni sposobnih oseb — naj se šola zapre, in ljudi pridejo sami do spoznanja, da naj se učiteljstvu izboljša gmotni položaj, in naši poslanci bodo dobili od ljudstva takoj pouk, kako se mora postopati v vprašanju učiteljskega gmotnega položaja. In tu se ne bo več reklo: Ne moremo, dežela nima denarja i. t. d. Denar se bo že dobil, samo če se hoče, ako drugače ne — se bo moral pa kje drugeje prihraniti.

Z ozirom na tako razmerje se ne smemo čuditi, ako primanjkuje na Kranjskem učiteljstva na vseh krajih in koncih. Starejši hite zaradi premnogih nepotrebnih šikanij v pokoj, a mlajši pa obračajo prav praviloma hrbet učiteljstvu. In prav ravnaajo! Kdor je količkaj idealnejši — se mu mora nekako prignusiti učiteljski stan. Zakaj kako razmerje je to, ako je človek, ki je dovršil recimo navadno ljudsko šolo — notabene na kmetih — ali nekaj gimnazij — takisto sposoben za učitelja kakor človek, ki se je šolal in dokončal študije ter prejel zrelostno izpričevalo. Če to ni posebnost vseh posebnosti, potem pa res ne vemo, kako naj zovemo tako stvar. In vprašamo se, zakaj pa v drugih stanovih ne vlada taka nepravilnost? Kaj bi ne mogel preprost organist ali pa mežnar opravljati ravnotako dobro duhovskih opravil kakor duhovnik? In bi li ne bil za zdravnika sposoben prvi vaški mazač ravno tako kakor kak diplomiran zdravnik? Za davkarje naj se pa nastavljajo kar ljudje, ki so dovršili normalke na kaki dvorazrednici, saj zna tak veleum vse štiri računske operacije s celimi kakor tudi desetinskimi števili. In to mora zadostovati. Za davčnega nadzornika bi bil tudi sposoben vsak krajni šolski nadzornik, zakaj kadar dobi tak krajni šolski nadzornik dekret v roko, s katerim ga imenuje c. kr. okr. šol. svet kraj. šol. nadzornikom — takrat ga tudi obseči posebna milost božja, da more soditi učiteljsko delovanje z didaktiškega in pedagoškega stališča. (Kdor ne verjame, naj vzame navodilo v roke, ki ga je izdal c. kr. dežel. šol. svet za Kranjsko pred nekaterimi leti za krajne šol. nadzornike.) Takisto mislimo, bi bil vsak mož popolnoma sposoben na podlagi sličnega dekreta za c. kr. davčnega nadzornika.

Take žalostne razmere so nemara tudi napotile bivšega našega tovariša Slavoja Praprotnika, da je dal slovo temu žalostnemu stanu — učiteljstvu. Ako zapuščajo taki idealisti učiteljski stan, potem moramo pričeti i mi obupavati, ki se prištevamo lahke vesti med trdovratne optimiste. In tovariš Praprotnik je bil v istini idealist v pravem pomenu besede, zakaj on si je izbral ta stan v kljub protestom svojega očeta in matere. Kdor je bliže poznal njega, nam mora pritrditi, da se tovariš Praprotnik ni posvetil učiteljstvu iz kruhoborstva, temveč le iz ljubezni do tega stanu, ker on bi lahko že prej krenil na ono pot življenja, na katero je sedaj in ne bilo bi mu treba ponesti s seboj toliko bridkih prevar in žalostnih izkušenj, kakor jih je. A tolaži naj ga zavest, da takih razmer ni zakrivilo pravo učiteljstvo — temveč v prvi vrsti naš nesrečno sestavljeni šolski sistem in ono psevdo učiteljstvo, ki mu je učiteljski stan le življenski pogoj.

Naše kričeče razmere.

(Dalje.)

Prvoten namen križarjev je bil plemenit, a ti so zašli deleč proč od njega. Za zgolj posvetne zadeve se je naposled vojskovalo, pobijalo in požigalo z ognjem in mečem. Ali ni

podobna današnja vojska tem križarjem? Ali se ne bije danes vojska z uma svetlim mečem pismeno in ustmeno samo za zgolj posvetne namene? Naša vera je nekaj vzvišenega in plemenitega, ker je sam Bog njen ustanovnik. Naši nasprotniki bijejo boj za življenje in smrt za nadvlado. Kdor se jim postavi po robu, je brezverec, izkušajo ga moralično ubiti z lažjo in obrekovanjem. Ali ni vse to v velikem nasprotju z vero, katero oni učijo? Ali je naš Spasitelj umrl za posvetno kraljevstvo in nadvlado nad narodi? On je učil: „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.“ Ali se z lažjo in obrekovanjem ljubi svojega bližnjega?

Ta vrsta vojskovanja mora biti že jako stara, sicer bi ne vedel naslikati svetovno znani Michel Angelo značilne podobe v samem vatikanu: potisnil je te vrste ljudi v — pekel.

Današnje učiteljstvo živi v hudih časih. Komaj smo se postavili na lastne noge, nam mečejo polena pod noge, da bi nas pobili zopet na tla. Obupati pa nikakor ne smemo. Bodimo verni, značajni, delavni in vztrajni! Obrniti se mora sčasoma na bolje, če tega ne doživimo mi, doživeli bodo gotovo naši potomci. Brez vojske, križev in težav ni zmage. Geslo vse Evrope — vsega sveta je „ljudska prosveta“. In ta je v učiteljskih rokah!

Oba stanova, vojaški in duhovski, sta jako dobro organizovana, zato pa zauživata čast in spoštovanje. Ako bi kdo razžalil kakega častnika, je dvoboj neizogiben. Na isti način hoče biti nedotakljiv duhovski stan. Ako kdo med njimi propade moralično, se vse to pokrije z molčanjem, z ljubeznijo do bližnjega. Tudi med narodom je ta navada. Nihče se ne upa njihovih pregreh kritikovati, češ, saj so ljudje kakor smo mi. Ako se kdo predrzne kritikovati njih početja v kakem javnem listu, se ga prekolne in prepove svojim vernim brati, ker obrekuje duhovne in je veri nevaren. Njihova glasila pa smejo obrekovati in bližnjemu krasti čast, ker to je bržkone Bogu služno delo. Kdor zna, pa zna! — Vse to smo povedali, da se moramo učiti od nasprotnikov, kako nam je postopati, če hočemo priti do ugleda in spoštovanja. Kdor se ne spoštuje sam, je podlaga tujčevi peti.

Kako pa smo pa mi organizovani? Dobro, a le preslabo. Imamo sicer okrajna učiteljska društva, pa kako se udeležujemo njih zborovanj? Izgovorov imamo polno, ali vsa so ničeva, ker je nemara premalo zanimanja, stanovskega ponosa in agilnega delovanja. Tudi deželno učiteljsko društvo imamo, a tudi to zboruje ponajvečkrat s pičlim številom udeležnikov. Naša učiteljska „Zaveza“ ima pa velik pomen. Ta je delavna, zborovanja so dobro obiskovana, ona imponuje s svojim nastopom, pred njo imajo rešpekt naši klevetniki. Pred dvajsetimi leti ni bilo okrajnih učiteljskih društev, deželnega učit. društva, pa tudi „Zaveze“ ne, zato smo pa bili upoštevani toliko kakor nič. Nihče se ni zmenil za nas, edini „Učiteljski Tovariš“ je prinašal zgolj šolske zadeve, in to je bilo vse. Pisali so o nas, kakor in kolikor so hoteli, vse smo voljno potrpeli, ker smo morali potrpeti, ne imajoč niti svojega glasila. Ni čuda, vsaka reč se razvija le počasi, prirodno in previdno. Takrat smo prišli komaj iz dobe hlapčevanja in suženstva, kamor nas hočejo potisniti nazaj naši neprijatelji, takrat se še nismo zavedali. Med tem časom smo sicer jako napredovali, vendar od prave svrhe smo še daleč.

Ako si hočemo priboriti ugled in spoštovanje, ne zado- stuje samo vestno, pridno in neumorno delo v šoli in po šoli, ne zadostuje zgledno vedenje posameznika, ampak moramo biti edini po zgledu vojaškega in duhovskega stanu, vsi za

enega in eden za vse. Tukaj naletimo na ovire, na preža- lostne izkušnje. Brez stanovskega ponosa, edinosti in medse- bojne ljubezni ni ugleda in spoštovanja.

Borba za obstanek vsakega posameznega človeka je huda vojska. Vse naše življenje je vojskovanje za obstanek. Žal, da se v tej borbi dogajajo večkrat dogodki, ki so za naš stan jako poniževalni. Pri vojaki in duhovnikih ni treba klečeplaziti od Poncija do Pilata radi avanziranja, tam gre po starosti in zaslugah, oziroma se vloži prošnja, in vsako drugo protežiranje je izključeno. Kako pa pri nas? Razpisana je učiteljska služba v X blizo mesta in pri železnici. Lepa, krasna šola z elegantnim stanovanjem in stranskimi zaslužki. Mnogo se jih šteje sposobnih za to službo. Vloži se prošnja, obleče v črno obleko in hajdi pritiskati kljuko, klanjat se temu in onemu, pazi, da koga ne izpustiš, drugače si izgub- ljen! Komaj odide ta, je že drugi temu za petami za ravno tisto službo. Za tem pride tretji, četrti i. t. d., večkrat dvajset in še več. Siromaki! Vsakdo gre z upanjem domov, ker gospodje so postali radi takšnih obiskov pravi diplomatje, odgovarjajo dvomno: „Če bo le mogoče, se bomo ozirali na vas.“ Služba je podeljena nekomu, ki ga v bližini nihče ne pozna, niti nanj nihče mislil ni. Razočaranje, žalost, jeza in sovraštvo sledi temu imenovanju. Prosim, naj se to kle- čeplazenje v prid ugleda učiteljskega stanu enkrat za vselej konča. Drugi stanovi, vstevši uradnike, pričakujejo rešitev svojih prošenj doma za pečjo, učitelj z bedno plačo mora pa tratiti čas in denar po svetu s poniževanjem — to ni prav!

(Dalje.)

Po učiteljskem shodu.

Dodatno k zadnjemu poročilu o impozantnem shodu kranjskega učiteljstva, ki se je vršil dne 8. t. m. v Ljubljani v „Mestnem domu“, prinašamo ad perpetuam mamoriam danes še te-le drobtine:

Poslanec dr. Ferjenčič je poslal pripravljalnemu od- boru to-le pismo:

Velecenjeni odbor!

Hvala Vam za vabilo na učiteljski shod. Če bi prišel na shod, bi Vas zagotovil, da smatram izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva za neizogibno in neodložljivo. Žalibog sem pa prisiljen podati se čez velikonočni odmor v državnozbor- skem zasedanju na jug, da si okrepim zdravje. Prosim torej, da smatrate mojo neudeležbo za opravičeno.

Dr. Ferjančič.

Deželni odbornik dr. Schaffer je pisal tako-le:

An den verehrlichen

Ausschuss für die Einberufung des krainischen Lehrertages
in Laibach.

Für die mir gewordene Einladung zu dem am 8. d. M.
stattfindenden krainischen Lehrertag spreche ich meinen ver-
bindlichen Dank aus.

Zu meinen grossen Bedauern bin ich ausserstande dieser
Versammlung beizuwohnen, nachdem ich behufs vollständiger
Erholung nach einer längern Erkrankung bemüssigt war mich
auf längere Zeit an die Meeresküste zu begeben.

Als Anhänger einer Partei, die seit ihrem Bestande
schul- und lehrerfreundlich war und insbesondere auch als
Mitglied des Landesausschusses und des Landesschulrathes
bringe ich selbstverständlich den Verhandlungen und Be-
schlüssen des bevorstehenden Lehrertages das lebhafteste
Interesse entgegen; ich betrachte es daher als meine erste

Aufgabe mich nachträglich hierüber auf das eingehendste zu informiren, um mich in voller Kenntniss der Sachlage zu befinden, wenn ich an einer oder der andern Stelle berufen sein sollte, an deren Prüfung und Würdigung theilzunehmen.

Abbazia, 6. April 1903.

Dr. Adolf Schaffer.

Poslanec dr. Anton vitez Schoeppl je pisal to-le:

An den geehrten

Ausschuß für die Einberufung des „Krainischen Lehrertages“
Laibach.

Für die freundliche Einladung zu der am 8. d. M. stattfindenden Versammlung herzlichst dankend, bedauere ich, daß ich durch dringende unaufschiebbliche Geschäfte verhindert bin, an dieser Versammlung teilzunehmen.

Ich bitte die Versicherung entgegenzunehmen, daß ich den vollkommen gerechtfertigten Bestrebungen unserer Lehrerschaft, die auf die Verbesserung ihrer materiellen und sozialen Lage gerichtet sind, meine aufrichtige Sympathien entgegenbringe und dafür gegebenenfalls auch in meiner Stellung als Landtagsabgeordneter einzutreten gedenke.

Indem ich der Versammlung besten Verlauf wünsche, bitte ich meine Abwesenheit zu entschuldigen und zeichne mich, meine sehr geehrten Herren, als

Ihr aufrichtig ergebener

Dr. Ant. R. v. Schoeppl.

Došli so ti-le brzojavni pozdravi:

Ajdovščina. Srečen uspeh pri skupnem delu za skupne interese želi
Bajt.

Celje. Živela solidarnost vaša. Mnogo uspeha pri trudu vašem. Učit. društvo za celjski in laški okraj.

Celje. Neutrudno dalje na poti solidarnosti. V skupnosti je moč in zmaga.

Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic.

Črnomelj. Nemogoče se udeležiti. Pridružujeva se opravičenim zahtevam. Plačajo naj nas! Obilo uspeha želiva!
Demšar, Schiller.

Črnomelj. Zadržan udeležiti se. Želim mnogo uspeha na opravičenih zahtevah.
Jeršinovec.

Gorica. Mnogo uspeha želita

Suzanka Petrovčič in Alojzija Delak.

Gradec. Slava zborovalcem. Živeli!

Smrdelj, Svetlik, Vider.

Kamnik. Radi družbinskih razmer zadržana, želiva cenjenim zborovalcem obilnega uspeha.

Malenšek, Zg. Tuhin; Ulrik Konjar, Motnik.

Kostanjevica. Obžaluje, da sva odsotna, želiva najboljši uspeh. Živeli!
Kalin, Kobau.

Sv. Križ. Neustrašeno v boj za pošteno plačilo trudapolnemu delu.

Ajdovska podružnica učiteljskega društva.

Trebnje. Vsled zlobne neprilike zaostal na potu. Hudoč se nad tem in tu samujoč sem v duhu pri vas. Pridružujem se vašim sklepom. Potrjujem s popoldanskim prihodom.
Lunaček.

Nassoberg. Česko učiteljstvo pošilja vašemu zborovanju „Na zdar!“
Šustr.

* * *

O učiteljskem shodu so priobčili malone vsi naši časniki daljša ali krajša poročila, ki pa so bila vsa objektivna, kakor je to sploh navada pri listih, ki razumno svojo časnikarsko dolžnost. Seveda je poročala o učiteljskem shodu tudi uradna „Laibacher Zeitung“, ki pa je v tem primeru iztirala objektivnost iz svoje redakcije ter sedla na strogi sodni stol. O prvem govorniku namreč poroča, da je slikal žalostne gmotne razmere kranskega učiteljstva „in den düstersten Farben“, glede govora samega pa pristavlja najdobrohotnejšo opazko: „Auf eine vollständige Wiedergabe der Rede verzichten wir, und zwar im Interesse der Lehrerschaft selbst.“ Tako je, prijatelji! S to delfiško modrostjo so sedaj za vekomaj ovržene vse trditve in resnice, ki jih je povedal javnosti v lice prvi govornik, in naši interesi prihajajo bliže in bliže lepši in pravičnejši bodočnosti. — Nikakor si ne prizadevamo, da bi dognali, je li ta stvarna ocena prvega govora zagnala svoje kali v srečo „Laibacheričinega“ urednika, bivšega učitelja in sedanjega profesora na c. kr. učiteljski, ali je bila njegovemu voljnemu peresu narekovana od kogarkoli; radi bi pa vendar vedeli, katere so tiste „düsterste Farben“ in kako, da je bil omenjeni govor v škodo učiteljskim težnjam. Ker je okolo „Laibacherice“ tudi nekaj pedagogov, bi morali vedeti, da je treba vsako trditev dokazati, če hočejo, da jim kdo verjame. S samim pavšaliranjem, pa naj zveni še tako oblastno, ni še čisto nič dokazanega in ovrženega. — Kdor ne pozna naših žalostnih gmotnih razmer, lahko govori o „düsterste Farben“, kdor sedi na toplem, ne čuti mrazu. V rezervi imamo še vse druge barve, ki pridemo o svojem času z njimi na dan, in najsi jih potem obsodi „Laibacherica“, kolikor ji drago. Pripominjamo tudi, da nas ne bo nikoli k nji po nasvet, kadar nam bo zopet v javnosti zastopati interese učiteljstva, četudi nas potem prime še tako čvrsto za ušesa! Resnica je ta-le: Gospodje okrog uradnega lista niso vajeni, da bi se resnica poudarjala tako glasno in da bi se ji pritrjevalo tako hrupno. Naša sveta dolžnost pa je, da govorimo in pišemo v imenu tistih, ki po nedolžnem trpe in ki stoje za nami. „Laibacherica“ je pokazala, da nima srca za naše učiteljstvo, dokazala, da je še vedno resnična prislovica: Resnica oči kolje.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo 1. aprila svoj redni občni zbor. Udeležilo se ga je do 20 društvenikov. Po predsednikovem pozdravu je poročal tajnik o društvenem delovanju, katero pa ni bilo preteklo leto prav nič živahno, ker so mnogobrojni šolski posli absorbirali vse duševne moči ljubljanskega učiteljstva in pa ker so oficijalne hospitacije društvo odvezale, prirejati zborovanja, pri katerih se bi razpravljalo o pedagoško-didaktičnih stvareh. Izostali so letos celo učiteljski zabavni večeri. Poročilo blagajničarice je bilo tudi kratko. Naznanila je, da je imelo društvo 39 članov, 115 K 57 h dohodkov in 108 K 90 h stroškov, torej prebitka 6 K 67 h. Tretja točka dnevnega reda je bila volitev odbora. Po večkratni volitvi se je odbor slednjič naslednje konstituiral: Predsednik: E. Gangl, podpredsednica: Agneza Zupan, tajnik: Janko Likar, blagajničarica: Marija Marout, odborniki: I. Bernot, J. Furlan in R. Vrabl. Med sluhajnostmi je g. Furlan predlagal, da naj društveni odbor skrbi,

da dobimo skoraj svojega pravnega zastopnika. Ta predlog je bil sprejet z navdušenjem.

VIII. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ se je vršil dne 7. t. m. ob 6. uri zvečer v „Narodnem domu.“ Podpredsednik Jos. Cepuder otvori zborovanje, pozdravi navzoče ter se v iskrenih besedah spominja umrlega društvenega predsednika And. Žumra, na kar navzoči v znak svoje žalosti in spoštovanja do pokojnika vstanejo s sedežev.

Potem poroča o društvenem delovanju v minulem letu tajnik Juraj Režek sledeče:

Slavni zbor!

Nahajamo se že v devetem letu svojega društvenega obstanka in zadnji čas je, da vam podamo račun o „hiševanju“ svojem v minulem osmem društvenem letu (1902.). Radi bi vam ga bili podali že o Božiču, kakor je bila to dosedaj vsakoletna navada, toda preprečile so nam to šolske oblasti, ki so nam skrčile te počitnice. Sicer pravijo društvena pravila (§ 21.), da naj se vrši občni zbor ob času, ko zboruje tudi „Slovensko učiteljsko društvo.“ To društvo bo zborovalo šele o Binkošti, nam pa se je zdel današnji dan — v predvečer „učiteljskemu shodu“ — najpripravnejši, ker smo bili prepričani, da bo zaradi tega shoda udeležba najobilnejša in pa da vidijo došli tovariši, da nam je resnično prav resna volja, pomagati zapuščenim sirotam naših umrlih tovarišev.

Skrb za društveno poslovanje je lanski občni zbor zopet oprtil na rame starim odbornikom, ki so si te posle tudi porazdelili kot prej: And. Žumer predsednik, Fr. Gabršek I. podpredsednik, Jos. Cepuder II. podpredsednik, Juraj Režek tajnik, Jakob Dimnik blagajnik, in odborniki: Fr. Črnagoj, Jakob Furlan, Ivan Krulec in Janko Likar. Društvene račune so pregledali: Anton Javoršek, Makso Josin in Alojzij Kecelj.

Odbor je tudi letos osredotočil vse svoje delovanje le na zbiranje zgradbenega kapitala in ni mogel v to stran pričeti nobene nove akcije, ker mu je bilo pred vsem na tem, da se vsaj nekoliko porazprodajo društvene krajevske knjižice, katerih je še toliko zunaj, iz katerih pa — žal! — prav polagoma kapljajo dohodki. Vidi se, da se je prvi ogenj navdušenja silno polegel in da bo treba s temi knjižicami napraviti končni obračun, ako ne bo boljše.

Prejšnja leta so prirejali naši tovariši in tovarišice po raznih okrajih koncerte našemu društvu v korist, zbirali ob konferenčnih in drugih shodih doneske — letos nimamo o vsem tem skoro ničesar zabležiti. In ako se je to lahko zgodilo prejšnja leta, prav gotovo bi se bilo to tudi letos lahko zgodilo, da ni zavlada med našim učiteljstvom taka zaspanost in malomarnost. Tudi naših okrajnih učiteljskih društev se ni zganilo v tem letu niti eno, da bi bilo prijavilo svoj pristop kot pokrovitelj. Tako malomarnost treba grajati, ker ako si sami ne bomo pomagali, s kako pravico naj pričakujemo, da nam bodo drugi pomagali! Prosimo torej svoje tovariše in tovarišice po raznih okrajih in društvih, da popravijo zamujeno.

Spomnili pa so se nas zopet naši mlajši tovariši in tovarišice — lanski abiturjenti — in nam vposlali svoje lepo prirejene veselice čisti dohodek 100 K. Prav lepa jim hvala na tem!

Še največ nam je donal tudi v tem letu naš „gospodarski program“, a tudi ti dohodki so se začeli — namesto večati — le čedalje bolj krčiti, in to — kokor sem že lani omenil — iz dveh vzrokov: 1. je le še preveliko naših tovarišev in tovarišic, ki še vedno rajši hodijo kupovat svoje potrebščine drugam, nego li k našim prijateljem trgovcem, dasi so to trgovine s priznanim dobrim blagom in pošteno ceno; 2. pa so tudi nekateri trgovci začeli skrajševati svoje doneske, četudi je znano, da se je njihova trgovina izdatno zvišala — in to le po našem prizadevanju in priporočilu. Ako se pa stvar ne predrugači, bo treba opustiti te firme in seči po drugih, katerih smo imeli zadnja leta nekaj na ponudbo, a smo kot mož-beseda ostali pri svoji dosednji pošteti besedi.

Ko sem vam leta 1895. imel čast prvokrat poročati o društvenem delovanju, sem rekel, da nam je nesrečni takratni potres podsul stavbo, še preden smo imeli zasnovano na papirju. Danes pa vam imam sporočiti veselo vest, da jo že imamo — stavbo na papirju. G. nadinženir Fran Žužek je bil kot naš dober prijatelj toli prijazen in nam je ob oborovih podatkih napravil skice za naš bodoči dom, katere si lahko ogledate danes. Vsa stavba bi stala s stavbiščem vred 245.000 K in bi se po njegovem računu obrestovala s 3,6%. Stavba je torej tu, le pridno zuašajmo vkup gradivo — zgradbeni kapital! Dolžnost pa in hvaležnost nas veže, da izrečemo danes temu dobremu svojemu prijatelju 1. svojo skreno zahvalo za njegovo prijaznost in trud, 2. da mu to sporočimo po posebni deputaciji treh članov. (Z odobravanjem sprejeto).

Sporočiti pa mi je tudi — kar je že današnji predsednik omenil — da smo izgubili svojega dosedanjega predsednika And. Žumra, ki je skozi vso osemletno dobo tako vestno in skrbno vodil naše društvo. Njegova edina želja je še bila, da bi nam nebesa naklonila kakega dobrotnika, ki bi se nas vsaj ob svoji zadnji uri spomnil s kako večjo vsoto; v resnici: postavil bi si pri učiteljstvu spomenik — aere perennius. Naj bi se njegova blaga želja uresničila, njemu pa blag in trajen spomin med nami!

Dne 2. grudna smo izplačali v četrto Cesarja Franca Jožefa ustanovo isti nčenki.

Končno izrekam tem potom svojo iskreno zahvalo našim časnikom in vsem, ki so nas kakorkoli podpirali v tem letu. Bog plati!

Naše društvo šteje: 6 pokroviteljev, 5 ustanovnikov, 120 pravih in 200 podpornih članov. —

Tajnikovo poročilo je bilo sprejeto z odobravanjem.

Blagajnik Jakob Dimnik poroča o društvenih dohodkih, si so s prejšnjimi 11.512 K 16 h in letošnjimi 1.327 K 71 h prirastli na 12.839 K 87 h. Poleg tega iznašajo skupne obresti 2.380 K, knjižica Vrhniške posojilnice 174 K, tri srečke 812 K 56 h, i. dr. tako, da iznaša danes vse društveno imetje 16.306 K 43 h. Društvo ima tudi v svoji oskrbi „Cesar Fr. Jožefovo ustanovo“ v znesku 2894 K 85 h; izplačalo se je dosedaj v 4 letih 320 K. Naš „gospodarski program“ nam je dal letos 593 K 95 h dohodkov, dokaj manj nego prejšnja leta.

V imenu pregledovalcev društvenih računov poroča Alojzij Kecelj, da so knjige in računi v najlepšem redu ter predlaga, da se izreče blagajniku in tajniku za njiju požrtvovalno delovanje in trud, ki ga že imata skozi vseh 8 let društvenega obstanka, občnega zbora zahvala in pripozna majhna nagrada 50 K vsakemu. Zbor temu soglasno pritrdi, in s tem je odboru obenem podeljena popolna odveza.

Pri „nasvetih“ se oglasi Rud. Vrabl ter predlaga, naj bi odbor pri društvu „Narodna šola“ delal na to, da opusti kupovanje svojih potrebščin pri trgovcu Jos. Petriču in jih jemlje pri trgovcu J. Bahovcu, ki je pri volji našemu društvu odstopiti 10—15% čistega dobička, in sicer vsako četrletje sproti. O tem se vname daljši in prav živahen razgovor, ki je povsem pritrjeval dotičnim besedam v tajnikovem poročilu glede nekaterih naših trgovcev. Končno se sklene prepustiti vso zadevo novemu odboru, da jo uredi po današnjih navodilih.

Tudi se naroči novemu odboru, da potrka še enkrat pismenim potom pri vseh okrajnih učiteljskih društvih, naj bi vendar pristopila kot pokrovitelj k našemu društvu.

S tem je končan dnevni red, in predsednik zaključil zborovanje.

Štajersko.

„Savinsko učiteljsko društvo“ ima dne 23. aprila tekoč. 1. ob 2. uri popoldne svoje glavno zborovanje v šolskem poslopu na Gomilskem. Vzpored: 1.) Zapisnik zadnjega zborovanja in dopisi. 2.) Pravila „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“. 3.) Geometrične podobe in poočitovanje njih medsebojnega razmerja (poročila g. Maršič). 4.) Poročilo predsednika in blagajnika. 5.) Vplačevanje letnine. 6.) Volitev novega odbora. 7.) Nasveti. K obilni udeležbi vabi

o d b o r.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 3. majnika ob 10. uri dopoldne v Šmarju po sledečem vzporedi: 1. Zapisnik in dopisi. 2. O reformi priropisnega pouka. 3. Razgovor o društveni tridesetletnici. 4. Slučajnosti. Petje: Mohorska I. št. 61, Žirovnikova II. št. 5. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj zboruje prihodnjič ob 10. uri dopoldne v Gotovljah pri Žalcu, komor izleti v nedeljo dne 3. maja t. l. — Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Petje. 3. Društvene zadeve in nasveti. 4. Event. predavanje. (Nekaj o spodnještajerskem šolstvu.) 5. Iz šolske prakse. Vsi društveniki, kakor tudi obližnji p. n. koleginje in kolege iz vranskega okraja, iz savinjske in saleške doline so kar najprijazneje vabljeni! Odhod iz Celja z velenjskim vlakom ob $\frac{3}{4}$ 8 zjutraj! Za odbor:

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje dne 3. maja t. l. v šoli na Vidmu. Pričetek ob 10. uri dopoldne. Vzpored: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Društvene zadeve. 3. Iz šolske prakse. 4. Volitev delegatov za letošnjo glavno skupščino „Zaveze“. 5. Predavanje. 6. Nasveti. Prav obilne udeležbe pričakuje odbor.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je imelo v nedeljo, dne 25. marca t. l., svoje drugo letošnje zborovanje, ki je bilo precej dobro obiskano. Društvu so na novo pristopili: gđc. Matilda Lekar, učit. na Slivnici, gđc. Karla Kocjančič, učit. v Loki ter iz Primorskega došli tovariš g. Ludovik Ulčar, šol. vodja na Žusmu. — To pot je prvokrat in z dobrim uspehom nastopil društveni mešani pevski zbor, ki je pod vodstvom tovariša Ferlinea zapel tri pesmi iz Mohorskih pesmaric. Le vztrajno naprej po započeti poti! Kjer se zbira učiteljstvo, tam naj se glasi tudi lepa pesem. — Tajnik, tov. Fr. Brinar, je prečital svoje poročilo o delovanju društva v pretečenem letu. K temu je dodal več spodbudnih nasvetov in želj, kako naj bi se društvo krepilo in kako nam je postopati, da si napravimo naša zborovanja koristna in prijetna. — Glede na prvi občni zbor „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ (glej dotični oklic v 6. številu „Učit. Tov.“) je naše društvo mnenja, da se taisti ne more vršiti letos v velikonočnih počitnicah, ker je do takrat prekratek rok; pač pa društvo želi, da se občni zbor skliče kmalu po Veliki noči v primernem času, ki ga (kakor tudi kraj občnega zbora) naj določi „Zvezino“ vodstvo. — Iz društvene blagajne se „Zvezi slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ pokloni 10 K. — Tov. Fr. Brinar je razložil bistvo najnovejše biologične metode pri prirodoopisnem pouku ter je opozarjal na dotične metodične in učne knjige od dr. Schmeila (Založba Ervina Nägele v Stuttgartu). — Iz vprašalne skrinjice se je odgovarjalo: a) da se ima Schreiner-Hubadovo drugo berilo uvesti ne le na štirirazrednicah, ampak tudi na vseh drugih šolah; za katere šolska leta je taista uvesti, o tem sklepajo domače konferencije, b) da imajo prednost pred Leutemannovimi prirodoopisnimi slikami dotične Janskyjeve slike, ki niso nič slabše, a za polovico ceneje od prej imenovanih. (Sploh se Janskyjeva zaloga učil toplo priporoča.)

V upravni odbor slov. štaj. učit. „Zveze“ sta bila izvoljena tov. g. Franc Ferline in tov. gđc. T. Sajovic. — Odposlanci k „Zavezi“ in k „Lehrerbundu“ se izvolijo v prihodnjem zborovanju, ki se vrši dne 3. maja t. l. v Šmarju.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 2. malega travna t. l. v Ptuj. Udeležba je bila dobra. Po običajnem pozdravu naznani g. predsednik, da je na novo našemu društvu pristopila gđc. Marija Škrbine od Sv. Marge, niže Ptuja, kar se je z zadovoljstvom vzelo na znanje. — Pri tem zborovanju se je sklenilo, da društvo pristopi k „Zvezi slov. štaj. učit. društev“.

Potem pa je zanimivo predaval tovariš Herić o pouku v geometriji na ljudski šoli. Dokazal je, da so pravila v Močnikovi računičarji v marsičem jako pomanjkljiva. Glavna reč pri pouku v geometriji je, da se pokaže vse nazorno, kar je tudi g. predavatelj poudarjal.

Neki tovariš je potem omenil, da se še žalibog danes dogaja po nekaterih krajih, da učitelji (celo še nadučitelji) kličejo ob nedeljah pri cerkvi občinske in druge reči,

kar gotovo ne povzdiguje našega ugleda. Kako slabo ljudstvo sodi o tem, je navedel drug tovariš ta-le jako značilen primer: Pri neki občini na Št. ni bilo tajnika doma in župan, ki je bil navaden kmet, je nakaj malega v nedeljo pri cerkvi oznanil. Ali glejte! Ljudstvo je mrmralo, češ: to pač ne gre, da bi naš župan „klical“, to je „pregmaj“ za njega. Učitelj pa je za vse dober!? Navzoči izrečejo obžalovanje onim tovarišem, ki opravljajo tako za naš stan nečastno delo, obenem pa tudi izrečejo obžalovanje, da še vedno nismo tako plačani, da bi lahko stanu primerno živeli. Res, nehvaležnost je plačilo sveta!

Književnost in umetnost.

Knjige „Slovenske Šolske Matice“. Pravkar so izšle knjige „Slovenske Šolske Matice“ za leto 1902. Te knjige so: „Pedagoški letopis“ II. zvezek, uredila H. Schreiner in V. Bežek. Ta zvezek so napolnili s temeljitimi spisi: dr. J. Bezjak, dr. J. Tominšek, L. Lavtar, Fr. Orožen, Jož. Schmoranz, M. J. Nerat, Jak. Dimnik in Fr. Gabršek.

„Realna knjižnica“, I. del: Zgodovinska učna snov za ljudske šole. Drugi snopič. Spisal prof. Jos. Apih. (Srednjeveško plemstvo. — Križarske vojne in njih posledice. — Habsburžani. — Luksenburžani. — Srednjeveška mesta.)

„Učne slike k ljudskošolskim berilom.“ Prvi del: Učne slike k berilom v Začetnici in v Abecedniku. Uredila H. Schreiner in V. Bežek. Ta knjiga obsega 49 učnih slik, ki so jih sestavili razni učitelji in učiteljice, katerih trud ne bo nemara brezuspešen. — O teh knjigah izpregovorimo prilično kaj več.

Zbirka učnih slik pripodanih hospitacijah krškega in litijskega okraja. Izdal Ljud. Stiasny. Učne slike so sestavili: Olga Kobau-Gasperin: Črka R in pravopisje v II. razredu; Ana Schmidinger in Josipina Schott: Mačka; Josipina Schott in Frančiška Lunder: Ponazorovanje računov 15—8 in 15—9; Josipina Schott: Množenje števila 9 in s številom 9; Avgust Jensko: Turki na Muljavi; Janko Levstik: Zavedanje po straneh neba; Janko Levstik: Pojm osebka; Janko Levstik: Rjavi premog. — Nadzornik Stiasny piše v predgovoru: „... to vendar kaže, da zna ceniti učiteljstvo korist hospitacij ter da stremi po napredku. Še več koristi pa bo sigurno imelo od njih, ako se pomnožijo te učne slike. Tako se bodo zamogli okoristiti od njih tudi oni, ki se jih niso mogli udeležiti...“ Resnica!

Mali vitez (Pan Volodijevski). Zgodovinski roman. Spisal H. Sienkiewicz. Po poljskem izvirniku poslovenil Podravski. Izšel je I. zvezka VII. sešitek tega znamenitega romana. Založarnica Kleinmayr & Bamberg prodaja vsak sešitek po 40 h.

Ivan Cankar: Ob zori. Ljubljana 1903. Ig. pl. Kleinmayr & F. Bamberg. Zavitek in okrasje izdelal Matija Jama. Cena 3 K, strani 174. To zbirko črtic in novel, ki jih je zbral Cankar v imenovani knjigi, ocenimo o prvi priliki.

Vestnik.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta si je izvolilo na zadnjem občnem zboru ta-le odbor: Fr. Gabršek, predsednik, Jakob Furlan, I. podpredsednik, Jožef Cepuder, II. podpredsednik, Juraj Režek, tajnik, Jakob Dimnik, blagajnik, E. Gangl, Fran. Črnagoj, Fran. Gärtner in Janko Likar, odborniki.

Smrtna kosa. Dne 8. t. m. je umrla našemu tovarišu Demšarju v Črnomlju njegova mlada soproga Jelica, rojena Šušteršič, ostavivši mu hčerko. Naše sožalje!

Odbor „Ljubljanskega učiteljskega društva“ je v zadnji seji dne 18. t. m. sklepal o mnogih važnih zadevah. V tekočem letu priredi več zabavnih in poučnih večerov in

izletov. Prvi večerni sestanek bo v soboto dne 25. t. m., kjer bo društvenikom razpravljati o honorarjih učiteljev na obrtnih pripravljavnicah. Vse natančneje zvedo društveni člani iz okrožnice. Dne 7. prih. mes. si ogledajo društveni ljubljansko tobačno tvornico.

Usposobljenostne preizkušnje za občne ljudske in meščanske šole se prične v Ljubljani dne 1. maja 1903 ob 8. uri zjutraj v poslopju c. kr. učiteljskega. Prošnje za pristop k tem izkušnjam naj se pošljejo c. kr. izpraševalni komisiji po predpisanem službenem potu do 25. aprila 1903.

Iz logaškega okraja. Letošnja okrajna učiteljska konferenca za logaški okraj se vrši dne 8. julija 1903 v Cerknici ob 10. uri dopoldne. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi praktičen nastop iz računstva v 4. razredu, in sicer se bo poučevalo direktno in indirektno. Referenta, ki praktično nastopi, določi c. kr. okrajni šolski nadzornik na dan konferencie.

Predavanje v „Slovenski Šolski Matici“. 8. t. m. je napravila „Slov. Šolska Matica“ v mali dvorani „Narodnega doma“ predavanje, pri katerem je govoril znani slovenski pedagog, ravnatelj H. Schreiner iz Maribora, o formalnih stopnjah. Ker so formalne stopnje sedaj na dnevnem redu, je umljivo, da se je učiteljstvo jako zanimalo za razmotrivanje g. Schreinerja, in zato je došlo v „Narodni dom“ toliko učiteljev in učiteljic, da jih je moralo mnogo stati celo v predsobi. G. govornik, katerega poznamo že iz njegovih prejšnjih razprav, je obravnaval stvarno temeljito, poljudno in nepretirano. V obče je zato, da se pouk vrši po gotovih stopnjah, vendar pa je mnenja, da bi ne bilo umestno niti koristno vsak pouk razkosati ravno na pet stopenj, ker bi dovedlo to učitelje do pustega formalizma! Mnogokrat mora ta ali ona stopnja odpasti; pri nekaterih predmetih pa je upoštevanje formalnih stopenj celo nemogoče. Med govorom, posebno pa ob sklepu, so pritrjevali navzoči z glasno pohvalo in burnim ploskanjem g. govornika.

V imenu „Šolske Matice“ in v imenu zbranega učiteljstva se je g. dež. šol. nadzornik Hubad prav presrečno zahvalil g. Schreinerju za njega predavanje. — Tudi mi pritrjujemo g. Schreinerju, iskreno želeč, da bi se uspešnemu in koristnemu poučevanju, katerega glavni namen so vendarle in v kljub vsemu oporekanju zgolj lepi in praktični uspehi, prid že končno zedinili naši veliki pedagogi tudi glede formalnih stopenj. V tem pogledu bi skoro lahko obveljal stavek: Kolikor glav — toliko misli. In v tem primeru to ni prav!

Slovenska Šolska Matica je imela v preteklem letu članov:

1. Ustanovnih	25
2. Letnih:	
I. Koroško	17
II. Kranjsko	486
III. Primorsko:	
A. Goriško	183
B. Istra	24
IV. Štajersko	488
V. Dunaj	9

Skupaj 1232

Lani je štela „Matica“ 819 članov, torej se je število pomnožilo za 413 članov.

Ljudsko šolstvo v Trstu. Po „Edinosti“ posnemljemo naslednje: Leta 1901—1902 je bilo v Trstu in njega okolici 28.762 šoloobveznih otrok. Od teh je pohajalo javne in zasebne ljudske in meščanske, kakor tudi višje in strokovne šole 20.056 otrok; od 8706 otrok se ne ve, ali se poučujejo privatno ali pa sploh ne pohajajo šole. Ker je gotovo, da se jih udeležuje le malo privatnega pouka, in da je število onih, ki so na vnanjih šolah, minimalno, se sme pač reči, da je v Trstu in njega okolici skoraj 8706 otrok brez pouka. To pa znaša specialno za Trst 24%, za okolico pa celo 50% šoloobveznih otrok, ki ne uživajo nikakega pouka. Slovenske meščanske šole nima Trst. Od 44 javnih ljudskih šol je samo 11 slovenskih. Vseh razredov (brez paralelek) je 229, od teh imajo Slovenci samo 40 t. j. 18%.

Vročinske počitnice. V Nemčiji delujejo na to, da bi se uvedle vročinske počitnice tudi tam, kjer jih še ni. Ne-

davno so se sešli šolski voditelji okraja Düsseldorfa. Referent rektor Leutz je izjavil, da so fiziologi in psihiatri za to, da odpadejo popoldanske šolske ure za dobe velike vročine in da se te ure nadomeste predpoldne, zakaj popoldanski pouk o tem času je prava muka za otroke in učiteljstvo. Ta pouk vpliva v slabem smislu napram učiteljstvu in mladini. Otroci in učiteljstvo slabo izgledajo, nervoziteta se širi i. t. d. Tudi pri nas v Avstriji so se že tuintam uvedle vročinske počitnice. A take počitnice so veljale le za mesta. Take počitnice se morajo uvesti tudi po vaseh. Kaj mislijo šolske oblasti, da so učitelji(ce) in otroci Culukafri, ker se morajo v šoli mučiti v najhujši vročini od 9.—12. in od 1.—3. ali 4? — To se mora odpraviti!

Šole v nemški Afriki. Nemčija se trudi povzdigniti šolstvo v nemškem delu Afrike. V krajinah, nahajajočih se pod nemškim varstvom, je 370 šol z 27.600 zamorskimi otroki. Vladnim šolam so postavili smoter, iz teh zamorcev izčrpati naraščaj v prilog potrebne osebe za oskrbovanje te dežele, in pouk nemškega jezika je glavna naloga teh šol. — Nemška Afrika ima 20 vladnih šol s 6 evropskimi in 41 zamorskimi učitelji z 1438 učenci. V Kamerunu sta 2 državni šoli, v katerih je 917 učencev. Poleg teh šol so pa tudi rokodelske šole in kmetijski zavodi. V južnem delu nemške Afrike potrebujejo še nekaj šol za otroke bele polti. Vlada je tamkaj že ustanovila v 4 glavnih okrajih, kjer se nahajajo beli naseljenci, nekaj šol, ki jih pohaja 52 otrok, med temi otroki so celo otroci Burov in Angležev, ki so se v tej koloniji naselili. — Tako postopa Nemčija v Afriki. — Kako pa pri nas v Avstriji? — Samo v slovanskem delu Istre je 17.000 otrok brez šol. — Kaj delajo šolski sveti? Kaj je delal bivši c. kr. deželni šolski nadzornik vitez Klodič, ki je bil 25 let deželni šolski nadzornik za ljudsko šolstvo na Primorskem? Minulo leto je stopil v pokoj in je postal za zasluge dvorni svetnik. — Kaj pa delajo drugi okrajni šolski nadzorniki v tamošnjih okrajih? Ali spé? — Ali ne znajo, da pravi narodna prislovica: „Narod bez škola jest narod bez bodočnosti.“ — Na noge, kar leze in gre! Na noge, slovanski poslanci, in zahtevajte povsod šol! Merodajnim krogom pa kličemo: „Videant consules“.

Nesreča v telovadnici. V telovadnici graške gimnazije se je pri telovadbi dijaku III. gimn. razreda Maksu Utzerju nek klin zasadel v trebuh pod želodcem in mu predrl želodec. Težko ranjenega dijaka so prepeljali na kliniko, kjer je prestal nevarno operacijo.

Knjige naprodaj. Bolehav slovenski pisatelj razprodaja svojo knjižnico. Naslov knjig in pisatelja pove naše uredništvo.

Št. 766. Kranjsko.

J. L. na T. Danes ni bilo mogoče. Prihodnjič. Pozdrav! — M. P. v H. Najbrže prihodnjič, a skrajšano. Za danes je došlo prepozno. Le vrlo in pogumno naprej! Pozdravljeni! — I. B. v O. Hvala za poročilo. To so ptiči! Omenjeno le pošlji! Takih stvari nam je treba. Zdrav.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 765.

Kranjsko.

Na petrazrednici v Postojni je eno mesto učitelja stalno popolniti. Postranski zaslužek na obrtno-nadaljevalni šoli znaša letnih 240 do 300 K.

Prošnje so predpisanim potom vlagati semkaj do 10. maja 1903. C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 11. aprila 1903.

Št. 765.

Na dvorazrednici v Slavini je eno učno mesto stalno popolniti.

Prošnje so vlagati semkaj do dne 10. maja 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 9. aprila 1903.

Št. 491.

Na štirirazrednici v Starem trgu pri Ložu je popolniti izpraznjeno učno mesto.

Prošnje so vlagati semkaj do dne 6. maja 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatecu, dne 5. aprila 1903.

Splošna navodila v odvracanje jetike.

(Dalje in konec.)

Ako zbolí kdo za jetiko v takih družbah, mora zdravnik, kojemu je poverjena zdravniška služba, jako paziti, in če se v takem slučaju zagotovi jetika, je njegova dolžnost, to takoj naznaniti predstojniku zavoda in razložiti primerna sredstva, kako se omogoči ozdravitev in zabrani vsaka nevarnost razširjanja bolezni. Nadzorovajočemu oblastvu se mora poročati o takem postopanju.

B. Priporočljiva sredstva. Razun teh neposrednih sredstev zoper razširjanje jetike je naštetih še celo vrsto naredeb, katere se nujno priporočajo radi posrednega pospeševanja zaželenega namena, zato, ker bi vtegnilo njih vedno zanemarjanje celo onemogočiti ugoden uspeh prejšnjih naredeb.

Važna uloga pripada v tem oziru bistrenju in podučevanju najširših slojev prebivalstva o začetku in odvracanju jetike in na to merečem obnašanju v zdravem stanu in v slučaju obolenja. To podučevanje lahko zelo pospešujejo zdravniki in drugi veščaki s poljudnimi predavanji in sestavki, človekoljubna društva pa z razširjanjem na to merečih dobrih spisov za ljudstvo.

Kdor zbolí za jetiko, temu se nujno priporoča, da gre v kako zdravilišče za jetične, ali če to ni mogoče in ne more imeti doma pri svoji družini ločenega prostora za zdravljenje, v kako bolnišnico sploh.

Jetični stariši, ki imajo majhne otroke, naj bodo zelo previdni v občevanju z njimi.

Jetične osebe ne smejo poljubovati svojih otrok in sorodnikov na usta, jetične matere kolikor možno ne same dobiti svojih novorojencev. Jetične žene ne smejo služiti kot dojnice in se morajo odvracati kolikor mogoče od otroške postrežbe, tudi se odsvetuje jetičnim osebam stopiti v zakon, dokler se bolezen ne ozdravi ali vsaj ne ustavi.

Jetične ali za jetiko usposobljene osebe naj bi se odvracale po razumnem vplivanju od takih poklicev, kateri ne izboljšujejo zdravja ali ga slabšajo radi neugodnih zdravstvenih razmer, kakor prahu, dela v zaprtem, s škodljivimi pari napolnjenem zraku, radi vednega sedenja in sključevanja, ali kateri pripravijo jetične v najožje občevanje z drugimi osebami ali jih silijo imeti vedno opraviti z živili in povžitninami, ki pridejo na prodaj.

V zadnje označenih odnošajih je zelo važno, da se v tovarniških in obrtniških delavnicah skrbno izvršuje vse, kar je potrebno za zdravje delavcev, posebno mladih ljudi, toliko glede delavniških prostorov, kolikor glede vrste in trajanja dela.

Razun tega pripada k priporočljivim sredstvom skrb za zdravje, higijeno in snažnost glede celih občin in sel sploh, kakor tudi glede hiš, stanovanj v istih in obnašanja njihovih prebivalcev posebej.

Premišljeno nadaljevano izboljševanje zdravstvenih razmer v celih občinah in posameznih selih s tem, da se ustvarjajo zdravi življenjski pogoji, posebno da se ohrani čist zrak

in priskrbuje čista voda, da se narejajo svetla in zračna, suha in dovolj prostorna stanovanja za revnije sloje prebivalstva, da se vedno priskrbuje zdrav živež pod nadzorstvom tržne policije, potem da se napravljajo javna kopališča in plavarne, katere nudijo prebivalcem dosti in po ceni priljubljenosti, da samega sebe snažijo in utrjujejo; strogo postopanje v nadzorovanju zdravstvenih razmer z uporabo vseh napredkov zdravoslovja, poseben pameten red za pobiranje in odvažanja hišnih smetij in odpadkov, za neškodljivo odvažanje blata; javna skrb za snago, zlasti da se vedno in pogostoma snažijo ulice, ne da bi se delal prah; strogo postopanje po redarstvenih predpisih glede varovanja snažnosti na dvoriščih, posebno če so obzidana, na hodnikih in stopnicah v hišah, prav tako glede zabranitve iztepavanja prahu iz hišne oprave in cunj skoz okna na ulice itd.; to vse so sredstva, s katerimi se neposredno vedno bolj zabrani začetek in razširjanje jetike. Ne sme se pa tu prezirati tudi vzgojevalni vpliv občinske skrbi za javno snažnost na gojenje zasebne, toliko glede stanovanj, kolikor glede prebivalcev, k čemur se mora pridružiti že od mladih let uspešno vplivanje v šoli.

II. Ozdravljenje.

Pa ne samo na odvracanje, tudi na ozdravljenje jetike, koje je istovestno z zatorom tuberkelnih bacilov v telesu samem in z odstranitvijo od njih provzročene škode, mora se obračati posebna pozornost.

Toliko anatomično patologične, kolikor klinične izkušnje učijo, da se da jetika ozdraviti, posebno v začetku. Da se jetika uspešno zdravi, treba se je pa najstrožje ravnati po mnogoštevilnih zdravniških predpisih, kar je pa večidel komaj izvedljivo, ako se prepušča bolnik domači postrežbi.

Jako koristno, celo potrebno je, da se spravijo bolniki v takozvana zdravilišča za pljuča ali zavetišča za jetične, kjer jih zdravijo zdravniki na skrbno urejen način, združen s sistematičnim krepljenjem.

Postrežba, ki se dobiva v teh zdraviliščih, ne zadostuje samo zahtevam človekoljubja, temveč pospešuje, ker se postreženci pogostoma popolnoma, ali vsaj toliko ozdravijo, da so sposobni za delo, tudi gospodarstvene koristi občin, obrtnih podjetij, bolniških zavarovalnic, kateri člani so bolniki.

P. n. voditeljem in učiteljem na obrtno-nadaljevalnih šolah.

Meseca maja t. l. izide moje „Obrtno knjigovodstvo“ v drugi izdaji. Vljudno prosim vse voditelje in učitelje obrtno-nadaljevalnih šol, da mi poročajo o svojih izkušnjah pri pouku po moji knjigi ter da me opozorijo na njene nedostatke. Prav hvaležen bom za vsako opazko ter se bom po mogočnosti oziral na vse izražene želje. S knjigovodstvom izidejo tudi za knjigovodstvo pripravi zvezki.

Dr. Tomaž Romih,

meščanski učitelj.

V Krškem, meseca aprila 1903. l.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljke naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštne, 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.